

TRGOVSKI LIST

Casopis za trgovino, industrijo in obrt

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravištvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čerkovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO X.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, 30. junija 1927.

Telefon št. 2552

ŠTEV. 73.

V. A. U.

Preosnova trgovskega pouka.

Niso vsi ljudje vsegavedni, ampak vsi skupaj pa vendar tvorimo enoto. Te misli so me obhajale, ko sem čital članek g. R. Gruma o zgornji temi in samo vesel me, da se misli krešejo. Želel bi le še čuti mnenje prizadetih gg. trgovcev, ker le na ta način se vse polagoma skristalizira, le na ta način pridemo do popolne jasne slike, kaj hočemo in kaj moremo in šele potem moremo z združenimi močmi za cilj.

Oglašam se ponovno k besedi, ker me g. G. očitno ne razume, vključno temu, da vidim, da sva v bistvu istih misli. Razlika je le v tem, da sem jaz napisal, kako naj se trgovske nadaljevalne šole v bodočnosti še preuredijo, da bodo lahko polni meri dosegale svoj cilj.

Kar se tiče predvsem učiteljstva, nimam nikakega osebnega nasprotstva proti nikomur in tudi ne proti celoti. Vendar mi bo g. G. priznal, da kratkoročni učni tečaji za strokovno usposobljenost učiteljstva nikakor ne zadoščajo popolnoma. Je to sicer danes najboljše, kar si moremo želeli, ampak bolje je lahko. Seveda pa je mogoče dobiti strokovne učitelje-pedagoge, ki bi učili samo na trgovskih in obrtnih nadaljevalnih šolah, šele čez čas in pa s popolno podporo države. In mislim, da je v interesu države in celokupnega gospodarstva, če stremimo za tem, da s časom do takih moči pridemo.

Vsako, ki pozna pouk na ljubljanski gremialni trgovski nadaljevalni šoli od preje in sedaj, mora priznati, da se je izredno mnogo spremenilo na boljše. Rad priznam, da učiteljstvo stori kolikor more in da dostikrat ni krivo neuspehov ono, am-

pak je krivde iskati drugje. Najtežje je s predizobrazbo, glede katere se je storilo že mnogo, pa se zdi, da tudi to še ne zadošča popolnoma. Krivda je nadalje v tem, da se nekateri gg. šefi ne brigajo dovolj za napredek vajenca v šoli in prepuščajo vajenca samemu sebi. Tudi ni prav, da se vajencem ne nudi prilike udejstvovanja tudi v kontorju, da bi videl, kako se praktično rabi ono, česar se je v šoli učil. Nekateri gg. šefi se tudi ne zavedajo, da dajo starši otroka učiti zato, da pride do kruha, pozabljajo nadalje, da ima postati vajenec nekdanji tudi trgovec, torej njegov stanovski tovariš. — Ena glavnih krivd pa je, da nimajo gg. šefi vajencev na hrani in stanovanju, ker na ta način, da stanujejo in jedo doma, nima prave brige zanje ne šef in ne starši, oni se zanašajo na druge in niso redki slučaj, da se taki vajenci sploh izgube. Pri tej priliki bi opozoril na prav dober članek g. Še v št. 68 »Trgovskega lista« pod naslovom: Važno za vsakega trgovca.

Ko končujem, bi želel, da se nadaljevalne šole preosnujejo v taki meri, da bomo zopet lahko imeli vzor-trgovce: Ne take, ki imajo samo šole in so porabni samo v kontorjih, pa tudi ne take, ki se znajo gibati samo za pulom in v skladiščih, ampak take, ki znajo vse, ki se vporabijo lahko za vse. To je važno osobito za specialne trgovine, kot je na primer manufaktura, kjer ne more dobro korespondirati niti oni, ki ni strokovnjak v blagu, če je prav korespondent, pa tudi ne strokovnjak, če ne zna korespondence. In kot glavno smatram za potrgovec sam voditi knjigovodstvo, trgovec sa mvditi knjigovodstvo, predvsem da se na to razume, v manjših trgovinah pa, da mu ni potreba najemati drugega knjigovodje. In take vzor-trgovce morejo vzgojiti le dobri šefi in dobre nadaljevalne šole.

Obrtno sodstvo.

(Poročilo Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani na konferenci komor v Splitu, dne 5. in 6. maja 1927.)

Zahteva komor, da se na splitski konferenci obravnava tudi vprašanje obrtnega sodstva, dokazuje, da so si te naše gospodarske korporacije edine o potrebi specialnih obrtnih sodišč in o potrebi, da se izenačijo predpisi o teh sodiščih za celo državo. To kažejo tudi izjave, ki jih je dobila ljubljanska komora od ostalih komor na svoja načelna vprašanja o tem predmetu. Uvedbo specialnih obrtnih sodišč pa nam narekuje tudi dejstvo, da posveča ureditvi razmerja med podjetnikom in njegovimi pomožnimi delavci posebno pažnjo naša gospodarska in socialna zakonodaja, ki določa pravice in dolžnosti poslodavca in delojemalca. Iz tega obenem sledi, da ima država tudi skrbeti za institucije, ki uspešno pripomorejo, da se bodo ti predpisi v praksi izvajali in spoštovali. To pa je pri sporih iz obrtnega službenega razmerja mogoče le tedaj, ako o njih razsoja instanca, ki deluje ekspeditivno in poceni in v kateri poleg poklicnega pravnika soddločujejo tudi ljudje - strokovnjaki, ki poslovne razmere in položaj podjetnika in delojemalca dobro poznajo ter uživajo zaupanje spornih strank.

Kratek pregled našega obrtnega sodstva, ki je jako različno, bi bil sledeči:

V Vojvodini, Hrvatski in Slavoniji se razsojajo spori iz obrtnega službenega razmerja pred obrtnimi oblastvi I. stopnje na podlagi § 176 ogrsko-hrvaškega obrtnega zakona (zak. čl. XVII iz leta 1884), a na podlagi § 140 istega obrtnega zakona pred »mirovnimi sodišči« obrtniških korporacij.

Reševanje teh sporov s strani obrtnih oblasti je odvisno v konkretnih primerih od kvalifikacije obrtnega referenta. Tako sodstvo že samo po sebi ne more zadovoljevati ter v praksi tudi kaže znatne pomanjkljivosti in nezadovoljive uspehe. Prav tako ne kaže ugodnih rezultatov delovanje »mirovnih sodišč«, ki so vrhu tega še jako maloštevilna.

Kakor poroča sarajevska komora, v Bosni in Hercegovini specialnih zakonitih predpisov o obrtnem sodstvu sploh ni. Spore iz obrtnega delovnega razmerja rešujejo obrtne oblasti.

Na področju srbskega zakona o radnjama urejujejo obrtno sodstvo člani 80, 81 in 82 tega zakona ter uredba o »Sudovima dobrih ljudi« z dne 18. aprila 1912, T. br. 5566. Kratek postopek sodišča, pritegnitev zastopnikov iz skupine podjetnikov in delojemalcev k razsojanju sporov ter brezplačnost pravljanja omogočajo ekspeditivno, strokovnjsko in ceno razsojanje. Praksa tega sredstva kaže zadovoljive uspehe. Glavna hiba, ki upliva zavlačevalno na potek pravde, je prelaganje razprav radi izostajanja sodnikov in težkoče radi pogostega menjavanja bivališča s strani delavcev.

Obrtno sodstvo v Sloveniji in Dalmaciji urejuje avstrijski zakon o obrtnih sodiščih z dne 27. novembra 1896, št. 218, drž. zak. Izkušnje, ki jih imamo o teh obrtnih sodiščih iz bivše Avstrije in po prevratu pri obrtnem sodišču v Ljubljani, dokazujejo, da se je ta zakon v praksi obnesel. Obžalovati je le, da ni došlo do ustanovitve večjega števila obrtnih sodišč in da se n. pr. v Dalmaciji kljub zahtevi gospodarskih krogov doslej ni ustanovilo niti eno tako sodišče. Postopek pri teh sodiščih je kratek in enostaven, poleg poklicnega sodnika soddločuje po en prisodnik iz skupine podjetnikov in delojemalcev, pri prizivnem obrtnem sodišču poleg treh poklicnih sodnikov prav tako dva prisodnika - lajka in pristojbine se plačujejo le od razsodbe.

Ker so svoj glavni namen: hitro, strokovnjsko in ceno razsojanje sporov iz obrtnega službenega razmerja dosegli le srbski »sudovi dobrih ljudi« in obrtna sodišča, kakor jih predvideva za Slovenijo in Dalmacijo veljavni zakon o obrtnih sodiščih, bi se pri izenačenju naše obrtno-sodne zakonodaje smeli naslanjati le na te institucije. Izkušnja nam je poleg dobrih strani teh sodišč pokazala tudi njihove nedostatke. S tem pa so nam dane smernice, kje in kakšne izpremembe in dopolnitve so nam potrebne pri preureditvi in izenačenju našega obrtnega sodstva.

Na vprašanje kakšnega mnenja so komore o vprašanju razširjenja v Sloveni in Dalmaciji veljavnega zakona o obrtnih sodiščih na celo državo, se beograjske komore niso mogle izjaviti, ker te institucije ne poznajo. Prečanske komore pa so se izjavile za razširjenje.

Vpoštevajoč to stališče naših komor bi bilo torej sprejeti za podlago izenačenja naše zakonodaje o obrtnem sodstvu avstrijski zakon o obrtnih sodiščih z dne 27. novembra 1896, št. 218, drž. zak. To bi bilo umestno tudi iz stvarnih razlogov, ker temelji ta zakon na načelih, ki so podlaga obrtnemu sodstvu v gospodarsko razvitih državah, kakor v Franciji, Nemčiji in Belgiji in ker odgovarja v bistvu tudi načelom srbske uredbe o »sudovima dobrih ljudi«, koji je služila za vzor istotako institucija belgijskih, nem-

VII. Ljubljanski velesejem.

Otvoritev najvažnejše prireditve. — Otvoritev VII. Ljubljanskega velesejma ni več daleč in lahko rečemo, da se javnost, zlasti trgovska, kljub stagnaciji in neprestanim gospodarskim krizam za impozantno nacionalno in splošno jugoslovansko institucijo živo zanima. Pri glasilo se je za razstavo lepo število domačih in inozemskih razstavljalcev, tako, da obeta biti letošnji velesejem resnična manifestacija slovenske in jugoslovanske trgovine, industrije in obrti. Zdi se, da se nekateri krogi še premalo zanimajo za važno gospodarsko institucijo, ali pa, da gledajo nanjo z nekako skeptiko, češ, kaj pa je treba dandanes velesejmov. Povemo naj, da so velesejmi važen zblíževalni faktor, povemo naj, da prav velesejmi netijo in vzgajajo bratske odnose med Slovenci, Srbi in Hrvati in tudi med ostalim trgovskim svetom. Prikazujejo porast industrije in ustvarjajo v ljudeh misel za napredek in vzbujajo zanimanje za nove iznajdbe in nove, bolj zdrave načine trgovanja. — Zato vsi obiščite v dneh od 2. do 11. julija t. l. velesejem, koder se bodo nudile za vsakega posameznega izredne zanimivosti. Ne zamudite prilike, ne bo vam žal, iz velesejma boste odhajali z novimi čustvi, polnimi zavesti in ljubezni do domovine in države, kajti blagostanje države in domovine je v močno razviti industriji in trgovini.

S časom naprej. Letošnji Ljubljanski vzorčni velesejem bo v primeri s prejšnjimi prireditvami nudil še pestrejšo sliko celokupne evropske, pa deloma tudi

amerikanske industrije, obrti in trgovine. Organizacija je letos še bolj proširjena in so se vabilu odzvale zlasti nemške in avstrijske tvrdke v večjem številu kot kedaj poprej. Prav tako pa bo zastopana lepo tudi Poljska, Francija in Čehoslovaška. Slovenci bomo s svojo letošnjo prireditvijo dokazali, da je Ljubljanski velesejem res največji in najprijudnejši na Balkanu in tvori za zapadno - evropsko industrijo ključ za vrata, ki vodijo v Orient. Permanentne legitimacije se po Din 30 dbe pri vseh trgovskih, obrtniških, kulturnih, prosvetnih in tujsko - prometnih organizacijah, kakor tudi v vseh večjih denarnih zavodih.

Naši velesejmi. Zakaj je udeležba na velesejmu potrebna? Sejmstvo napravi kupčijo bolj priprosto, tako kakor borza in združuje v sebi nazornost razstave, izložbeno okno in pisarno. Sejmstvo je neobhodno potrebno in zato je postalo trajen člen naprav modernega svetovnega gospodarstva. To priča že dejstvo, da hoče skoro vsaka dežela imeti svoj velesejem in kljub vsi depresiji in pomanjkanju denarja. Torej se sejmsvo narodno - gospodarsko in zasebno - gospodarsko vendarle izplača in stroške kmalu spet pokrije. Sejmstvo je gotovo potrebno? Ali pa je potrebno, da je toliko velesejmov, kakor jih imamo sedaj? To odloči vsaka dežela zase. Ona najbolje ve, ali ji prinaša velesejem uspeh ali ne. Strokovnjaki, ki o tem odločajo, so seveda v prvi vrsti trgovski in industrijski sejmski interesi. Na te se je uprava Ljubljanskih velesejmov brnila s tozadavnim vprašanjem in 85 odstotkov jih je odgovorilo z »da«. Tudi je večina

njih že vposlala svoje prijavnice za VII. Ljubljanski velesejem od 2. do 11. julija 1927.

Znižana vstopnina za VII. Ljubljanski velesejem od 2. do 1. julija. Da se omogoči obisk te naše največje narodno-gospodarske prireditve prav vsakomur, je sklenila uprava velesejma določiti vstopnino kar najnižje. Permanentna legitimacija, ki upravičuje do poljubnega vstopa na velesejem in tudi zvečer na vinski oddelek in katere posestnik je deležen polovične voznine na vseh osebnih in brzovlakovih in parnikih, velja samo Din 30. Legitimacije se dobi že v predprodaji v velesejmskem uradu, pri Putniku, pri denarnih zavodih, trgovskih, obrtniških, tujsko - prometnih, kulturnih, prosvetnih in telovadnih organizacijah. Vstopnice, ki veljajo 10 Din, pa upravičujejo enkratni vstop na sejmišče. Priporočamo pa bolj nakup legitimacije, ker je obsežni velesejem nemogoče pregledati v enem dnevu.

Stanovanjski odsek Ljubljanskega velesejma bo tudi letos permanentno posloval na glavnem kolodvoru v Ljubljani. Vsi posetniki velesejma, ki žele prenočišča, naj se obračajo pri svojem dohodu v Ljubljano v stanovanjskih zadevah na ta odsek.

Velesejmski poštno-brzovjavni in telefonski urad bo posloval na sejmišču Ljubljanskega velesejma od 30. junija do 11. julija t. l. Uradne ure bodo sledeče: 1. Za vso poštno, telegrafsko in telefonsko službo dnevno od 9. do 18. ure, 2. za blagajniško službo pa od 9. do 17. ure.

ških in francoskih obrtnih sodišč (Conseils des Prud'hommes).

Pri izenačenju zakonodaje o obrtnem sodstvu bi enostavno proširjenje gori omenjenega zakona o obrtnih sodiščih v sedanji obliki na celo državo ne bilo umestno, ker so potrebne nekatere važnejše izpremembe in dopolnitve. Avstrijski zakon o obrtnih sodiščih naj bi tvoril le ogrodje. Razen potrebnih izprememb in dopolnitev, ki nam jih narekuje izkušnja z našimi obrtnimi sodišči in »sodišči dobrih ljudi«, je treba določbe novih predpisov o obrtnih sodiščih spraviti v sklad s predpisi o spornem in izvršilnem postopanju pred rednimi sodišči, ki so v raznih delih naše države že različni. Znatne težkoče bo treba premagati za srbske in črnogorske kraje, kjer srezkih sodišč po vzorcu prečanskih krajev sploh ni, temveč obstoje kot prva instanca poleg lajskih »opštinskih sodov« z jako omejeno kompetenco le kolegijalni »prvostepeni sodovi«.

Pravilno bi bilo in želeli je, da se naše obrtno sodstvo uredi s posebnim zakonom. Le v primeru, da bi se bilo bati, da uveljavljanje posebnega zakona o obrtnih sodiščih povzroči predolgo zavlčevanje izenačenja našega obrtnega sodstva, naj bi se to sodstvo uredilo s posebno uredbo na podlagi pooblastila v novem obrtnem zakonu ob sporazumnem sodelovanju ministrstva pravde, ministrstva trgovine in industrije ter ministrstva za socialno politiko.

Zakon o obrtnih sodiščih naj bi temeljil na sledečih načelih:

Obrtna sodišča se morajo ustanoviti na vseh sedežih zbornih sodišč prve stopnje (okrožna sodišča, sodbeni stolci, prvostepeni sodovi) in po možnosti na sedežu rednih sodišč I. stopnje (okrajna sodišča, kotarski, srezki in gradski sodovi), v katerih okoliščah je znatnejše število v poštev prihajajočih podjetij in delodajalcev. Obrtno sodišče naj bi obstajalo za določene stroke in za eno ali več občin, ali za občino celega sreza. Prizivna obrtna sodišča se imajo ustanoviti na sedežu zbornih sodišč I. stopnje. Osebe izdatke in pristojbine za priče plačuje država, materialne stroške nosijo občine.

Obrtna sodišča imajo razsojati o vseh sporih iz delovnega razmerja med podjetniki in delavci istega podjetja, ne oziraje se na vrednost spornega predmeta. Da veljajo za podjetje predpisi obrtnega reda, ni mero dajno. Zadoštuje, da se podjetje peča s katerimkoli obrtnimi opravili, s trgovskimi posli, z opravili, ki tvorijo predmet pomožnih obrtov trgovine ali z industrijsko proizvodnjo. Izvzeti bi bili le primeri, za katere obstoje posebni statuti o razsodišču ter vojaške delavnice.

Kot delavci se imajo smatrati vsi ročni delavci, bodisi da delajo v podjetju ali na svojem domu, dninarji, trgovski in obrtniški vajenci in pomočniki, predelavci, delovodje, osebe, ki opravljajo višje netrgovske posle, kakor praktikanti, korespondenti, knjigovodje, blagajničarji, inkasanti itd. Izvzeti bi bili uslužbenci s sodno prokuro in sodno registrirani poslovodje, dalje osebe, ki opravljajo posle osebne potrebe poslodavca, ali delajo na račun poslodavca kot njegovi rodbinski člani v skupnem gospodinjstvu.

Obrtna sodišča morajo biti kombinirana iz poklicnih sodnikov, ki jih imenuje minister pravde in sodnikov-lajikov in njihovih namestnikov, iz skupine podjetnikov in delodajalcev, koje imenuje komore delodajalcev in delodajalcev, vsaka polovico, za štiri leta. V prvi stopnji sodijo predsednik in dva prisednika-lajika, v prizivnem obrtnem sodišču pa predsednik in štirje predsedniki, od teh dva poklicna sodnika in dva sodnika-lajika. Od prisednikov-lajikov mora biti eden iz skupine podjetnikov, drugi iz skupine delavcev.

V primerih, kjer znesek vloževane terjatve presega 1000 Din, je dopusten priziv na prizivno obrtno sodišče, v vseh ostalih primerih pa je razsodba obrtnega sodišča prve stopnje končnoveljavna.

Zastopanje po odvetnikih je dopustno le v prizivni instanci.

Postopek mora biti kratek in enostaven. Razpis prvega naroka se ima izvršiti po možnosti 3 dni po vložitvi tožbe. Prizivni roki naj znašajo le 8 dni. Proti sodnikom, ki izostajajo iz nezadostno tehtnih razlogov od razprave, je postopati s strogimi globami, ki se v primeru neizterljivosti imajo izpremeniti v disciplinarni zapor. Proti strankam, ki se razprave ne udeležijo osebno ali po dopustnem zastopniku, se izreče kontumačna razsodba.

Za dokazno postopanje mora veljati načelo popoldne prostosti napadanja in obrambe, pri čemer pa je koncentrirati dokazovanje na prvo razpravo, da se onemogoči nagajivo zavlčevanje.

Dostavitev se ima izvršiti po sodnem ali občinskem organu. Dopustna naj bo tudi nadomestna dostavitev.

Sodba obrtnega sodišča se ima izvršiti tako, kakor sodbe rednih sodišč.

Kjer obrtnega sodišča ni, razsoja o sporih iz obrtnega službenega razmerja redno sodišče prve stopnje (okrajno sodišče, srezki, kotarski, gradski sud). O prizivu razsoja končnoveljavno tudi v takih primerih obrtno prizivno sodišče. Za Srbijo in Črno goro bi bilo potreba glede sodstva pred rednim sodiščem I. stopnje (opštinski sud, prvostepeni sud in okružni sud) kakor tudi pred rednimi prizivnimi sodišči posebnih določil, dokler se ne uvede tudi v teh krajih institucija »srezkih sodov« s poklicnimi sodniki - poedinci.

Prisednikom-lajikom se povrnejo njihovi efektivni izdatki, prisednikom iz skupine delodajalcev pa vrhu tega še izguba na zaslužku.

Stranka, ki propade, plača takso za razsodbo, ako se ne izkaže z ubožnim izpričevalom. V ostalem je obrtno sodstvo brezplačno.

Milivoje Savić:

Ustanovitev naše nacionalne industrije.*

Pri nas moramo ustanavljati industrijo:

1. Da bi narodu nudili nove prilike dela in zaslužka z zaposlitvijo naših ljudi, katerih naše poljedelstvo, obrt in trgovina ne morejo zaposliti in ki se izseljujejo ali so se že izselili v inozemstvo;

2. zaradi predelave naših poljedelskih in drugih surovin in fabrikatov, ki jih potrebujemo in uvažamo iz tujine, pa bi se jih moglo tudi v inozemstvo prodajati;

3. Zaradi predelave tujih surovin ali polfabrikatov za kritje naše potrebe in v svrhu zaposlitve naših ljudi doma, ki so odšli za delom v tuje države;

4. zaradi ustanovitve industrije, potrebne za državno obrambo za časa vojne;

5. zaradi boljšega in sigurnejšega plasiranja našega kapitala, kajti v naši industriji, kakor na primer v Boru, Mežici itd. nosi kapital veliko rento;

6. da dobimo sigurne in dobre davkoplačevalce;

7. zaradi izboljšanja trgovinske bilance in naše valute;

8. zaradi boljšega zaposlenja in rentiranja naših železnic in brodarstva ter ustanavljanja novih prog in zvez;

9. zaradi boljše rentabilnosti našega poljedelstva vsled boljšega izkoriščanja poljedelskih pridelkov potom predelave ali porabe na lieu mesta od strani delavcev. Mi moremo povzdigniti industrijo, ker rabi narod, ki šteje 13 milijonov, toliko robe, da se more na podlagi te porabe poleg obstoječe industrije ustanoviti nekolikokrat večja industrija, nego je sedanja. Poleg te porabe industrijskih izdelkov potrebna je pametna carinska, gozdarska, rudarska, prometna, kreditna in nacionalna politika, pa da se industrija razvije v narodno industrijo.

* Priobčujemo ta članek vplivnega načelnika ministrstva trgovine in industrije po »Narodni obranici«, ker je jako značilen in bo brez dvoma zanimal tudi širšo javnost.

Samo carinska, prometna, gozdarska in rudarska politika brez vzgojne kreditne in nacionalne industrijske politike vodi do ustanavljanja industrije od strani tujcev in s tujci. Tu gre za to, da pridejo ljudje iz tujine, prinesejo kapital in stroje ter privedejo tuje ljudi za najboljša glavna mesta. To je, da se ustanavlja industrija v rokah tujcev, kakor je to bosanska velika lesna industrija, hrvatsko-slavonska lesna industrija, vojvodinska mlinska industrija, prečanska bombažna in ostala tekstilna industrija, dalmatinske tovarne cementa, tovarne sode, karbida, borski rudnik, mežiški rudnik, tovarne sladkorja razen državnih itd. itd.

Te tovarne zaposlujejo tisoče tujcev v pisarnah za trgovske in tehnične posle ali tisoče strokovnih mojstrov in nadzornikov, ki pošiljajo tretjino ali polovico svojih zaslužkov v inozemstvo.

Te tovarne nosijo vse, kar zaslužijo, v inozemstvo. Ti zaslužki tujega kapitala in tujih ljudi znašajo letno do ene milijarde dinarjev. Znašajo baš toliko, da ustvarjajo pasivno trgovinsko bilanco in da tvorijo najnevarnejši fakt za nestalnost našega dinarja in tako bodo stalna nevarnost, Damoklejev meč za celo naše gospodarsko življenje.

Industrija se sedaj ustanavlja, tudi od strani naših ljudi, večinoma v Srbiji, toda v prečanskih krajih večinoma od tujcev. Preteklega leta (1926) smo dobili številne tovarne za izdelovanje nogavic, pletenin (trikotaje) iz Češke in Poljske s starimi stroji, tujimi ljudmi kot gospodarji in tujimi ljudmi kot mojstri. Nadalje smo dobili tkalnice v Zagrebu, Kranju, Mariboru, Zagorju, Beogradu itd. tudi s starimi stroji in tujci.

Išče se tuji kapital! Evo tujega kapitala, a ž njim pridejo stari stroji in tujci in to baš oni, ki se jih najmanj želi. Mi, po osvobojenju, nismo odvezli tujih tovarn, nismo odgnali pri nas se nahajajočih tujcev, nego smo tovarne »nacionalizirali« in tujce pustili tu, na korist nekaterih naših advokatov in drugih od tujcev plačanih ljudi. Novi tujci so prihajali in mi se jih nismo ubranili. In tako z našo gospodarsko politiko, gozdarsko, carinsko, prometno, kreditno itd. tiramo tujcem, kakor pravi narod »robo v koš«, kakor gre vsa ta politika sploh tujcem skrajno na roko. In tako smo se postavili v službo tujcev, kar nikdo od nas ne želi, razven ljudi, ki so plačani od tujca. A tega ni treba in ne sme biti. Mi moramo ustanoviti svojo narodno industrijo, t. j. od našega kapitala ali od tujega kapitala, toda od nas vodeno, z našimi ljudmi v pisarnah in delavnicah. To se more doseči na ta način:

1. Da se ne pusti tujcem izkoriščati dobrote naše gospodarske politike in da pridejo ter se ukoreninijo, da jih potem nikdar več ne moremo izgnati; z ustanovitvijo tovarn naj se počaka, dokler se ne izobrazijo naši domači ljudje.

2. Da se naša mladina intenzivno šola, kakor tehniki in delavci za industrije tako tudi trgovci za trgovsko vodstvo tovarn;

3. Da se zahteva od vseh faktorjev ki imajo vpliv na industrijo, bodisi kot nadzorne državne oblasti, bodisi kot oblasti, ki blago kupujejo (gozdarske, rudarske, socialno - politične, carinske, trgovske, prometne itd.) in od bank, da se zaposlujejo v industriji naši ljudje in morajo zaposliti, to je, da vsakdo, ki ima posla z industrijo, zahteva zaposlenje naših ljudi;

4. Da se od Narodne banke in od nje odvisnih bank ne finansira tujih in »nacionaliziranih« podjetij.

5. Da se naša narodna industrijska podjetja finansira od Narodne banke in od nje odvisnih bank s cenanim kapitalom.

6. Da se zaposlenje bivših avstro-ogrskih kolonistov, četudi so naši državljani, ne smatra za zaposlenje domačih ljudi v tovarnah.

7. Da se državnih in občinskih gozdov ne oddaja na licitacijah tujcem, niti »nacionaliziranim« podjetjem in da se doslej sklenjene pogodbe ž njimi razveljavijo.

8. Da se od tujcev in »nacionaliziranih« podjetij plačajo takoj vse dolžne gozdne takse in da se ne pomaknejo na račun državnega budžeta.

Če bi tujce zamenjali v pisarnah, potem bi ne bilo treba, da se trgovci med seboj pulijo, kakor to sedaj vidimo, ker bi dober del našel dobrega zaposlenja v tovarnah in bankah.

Solanje naj bi se vršilo:

1. S prirejanjem večernih vajenskih triletnih tečajev za obrtnike po vzgledu večerne obrtne šole za stavbne obrte v Beogradu, v celi državi, trgovskih tečajev za trgovske vajence pa po vzgledu šole beogradske trgovske omladine v celi državi.

2. Večerne šole naj bi bile povsod, kjer je večja tovarna ali rudnik.

3. večerne šole za tekstilno industrijo pri vsaki večji tovarni, dnevne pa pri gotovi nacionalni tovarni;

4. praktična šola v vsakem kraju, kjer obstoja domača industrija;

5. Specialne šole za lesno industrijo na primer v Drvaru, Brodu na Savi, Belišču, Našicah, Zavidoviću;

6. s pošiljanjem gojencev, absolventov naših tehniških srednjih šol in spretnih obrtnikov, ki so dovršili večerno obrtno šolo, v inozemstvo, da se izuče v delu in se udeležujejo specialnih tečajev za tkanje, pletenje, barvanje, elektrotehniko, kovanje, struganje, vlijanje železa, jekla in kovin, keramiko, konfekcijo itd.

7. s pošiljanjem absolventov trgovskih šol v tovarne v državi ali v inozemstvu, da prouče delo v industrijskih podjetjih;

8. z vzdrževanjem Državnega zavoda za pospeševanje industrije in obrti in ustanovitvijo podružnic tega zavoda v Zagrebu, Sarajevu, Skoplju in Novem Sadu, s kemičnim in mehaničnim laboratorijem v svrhu proučevanja zemlje in dajanja strokovnih poročil ter prirejanja praktičnih mojstrskih tečajev, risalnic, čitalnic in izdajanja strokovne literature;

9. s podpiranjem in izdajanjem strokovne literature v našem jeziku, da bi bilo tudi nam mogoče čitati strokovne spise, ne samo tujcem.

10. mesto nižjih gimnazij naj bi se ustanovljale strokovne nižje trgovske šole, kakor so v Bosni;

11. s praktičnim šolanjem v inozemstvu na državne stroške sinov naprednih obrtnikov in malih industrijalcev za boljše delo.

12. S šolanjem naših mladih inženirjev v praktičnem delu v inozemstvu za lesni papir, kovinsko, tekstilno in drugo industrijo.

Če bi mi svoje ljudi praktično izobrazili, potem bi se našel pri nas kapital in to takoj, ko bi naš kapital dobil zaupanje v naše ljudi kot voditelje in tehnike tovarn, ker smo doslej vedno za vse posle, ki jih razumemo, imeli kapital.

Da se to doseže, za to treba sredstev. Če se za kako stvar dajejo državna sredstva, morajo se dati v svrhe praktičnega šolanja naše mladine. Kako je sedaj? Poglejte v naš budžet in videli bode, da vsega tega tam ni in kar je bilo, se ukinja, kakor Državni zavod za pospeševanje industrije in obrti.

Zopet bomo pripustili tuj kapital in gotove ljudi, kakor industrialce, vodje, poslovodje, glavne mojstre iz inozemstva, a našim — kar bo Bog dal! Pomagajte, bratje Srbi, in ne pustite, da naša gospodarska politika tira tujcem robo v koš ter jim odpira vrata na stežaj.

Trgovina.

Trgovska pogajanja s Češkoslovaško. Minister za zunanje zadeve je imenoval za eksperta naše delegacije pri trgovskih pogajanjih s Češkoslovaško odličnega delavca na gospodarskem polju g. dr. Cvetka Gregoriča, tajnika Centrale industrijskih korporacij v Beogradu, ki detajlno pozna tudi težnje in stremljenje gospodarskih krogov iz Slovenije.

Trgovski stiki Slovenije s Francijo. Konzulat francoske republike v Ljubljani je na podlagi uradnih podatkov sestavil zanimiv pregled o trgovskih stikih Slovenije s Francijo. Po tem pregledu je v letu 1926 bilo izvoženih iz Slovenije v Francijo 913.615 kg blaga. Odgovarja-

joče številke za 1923, 1924 in 1925 so: 8.271.149 kg, 2.152.324 in 1.937.700 kg. Izvoz torej stalno pada, toda upoštevati je treba, da se vrednost izvoza ni zmanjšala v toliki meri kakor količina. Sicer pa najnovejši podatki kažejo, da je izvoz zopet začel naraščati. Predmeti, katere smo lani izvažali v Francijo, so bili sledeči (v kg; podatki v oklepaju za leto 1925): fižol 658.879 (1.083.662), les 114.160 (75.420), hmelj 77.294 (265.653), jeklo 27.800 (21.580), pohištvo 15.688 (47.846), hrastov mah 10.974 (5111), kopta 2851 (1529), soljena čreva 2550 (8696), gobe 2200 (10.790), sita 1151 (773). Skupna vsota je nazadovala, kar je pripisovati v prvi vrsti zelo zmanjšanimu izvozu fižola, hmelja ter pohištva. Nasprotno je napredoval izvoz lesa, jekla, mahu, kopit in sit. Lesni trg se nam v Franciji zopet odpira, kar potrjuje statistika za prvo četrtletje 1927. — Skupno smo v prvem četrtletju letos izvozili v Francijo 678.201 kg blaga; od tega: karbida 451.000 kg, fižola 96.516 kg, lesa 56.990 kg, bukovih tramov 42.080 kilogramov, hmelja 22.344 kg, jekla 8120 kg, srpov 640 kg, pohištva 444 kg in sit 67 kg. Izvoz lesa je torej znatno narastel. Zopet se je pojavil izvoz karbida, katerega izvoz je bil v letu 1923 še znaten, je pa v letih 1925 in 1926 popolnoma prenehal. Na novo smo začeli izvažati v Francijo srpe.

Sladkor po Donavi. Če se bo poravnal spor med Trstom in Hamburgom, bo eksport sladkorja iz Češkoslovaške v Levanto ogrožen. Zato mislijo češkoslovaški uradi na možnost drugih eksportnih potočkov, in sicer na Donavo. Poslužili bi se pri tem ponudbe rumunskih plovbnih družb v Črnem morju. Praktična uporaba kaže, da je pot po Donavi za 13 % cenejša kakor pot preko Trsta. Slabo je to, ker se mora blago dvakrat priložiti (v Bratislavo na rečno ladjo in v Galacu na morsko ladjo) in ker transport dalj časa traja. Vendar bi se dal transport s potrebno organizacijo pospešiti. Češkoslovaška sladkorna industrija to vprašanje intenzivno študira, ker je njena trgovina z Levanto velika.

Nemška trgovska pasivnost. V maju je dosegla pasivnost nemške trgovske bilance najnižjo stopnjo z zneskom 340 milijonov mark. Majnik je že od leta 1925 naprej najneugodnejši mesec. Previšek uvoza za prvih pet letošnjih mesecev znaša že okoli poldruge milijarde mark. Posledice na vrednoto so znane. Najbolj vidno znamenje je zvišanje obrestne mere za 1 % in devizna zguba državne banke za 1 milijardo mark. Neugodni vtis se nekoliko zmanjša, če bilanco pobliže pogledamo. Vsa zunanja trgovina se je zvišala v maju za 114 milijonov mark, dočim izkazuje ta mesec sicer običajno sezonsko nazadovanje. — Vpliv konjunktturnega zboljšanja je prešel v pomnoženi meri na promet nemške industrije in nemške trgovine z inozemstvom. Zlasti so zadovoljni z nadaljnjim napredkom v uvozu surovin v znesku 37 milijonov mark. Izvoz fabrikatov se je napram aprilu dvignil za 25 milijonov mark, kar je še zmeraj premalo. Reparacijske datjave v tej bilanci niso vštete.

Tekstilije. Na trgu surovega bombaža so bile cene v zadnjem času zelo spremenljive; vremenska poročila iz Amerike so večasih bolj ugodna, včasih manj. Po biakoštih so cene nekaj padle, pa so se kmalu spet popravile. Strokovnjaki cenijo sedaj zgubo v poplavljenem Mississippijem ozemlju samo na 300.000 bal; prejšnje cenitve so govorile o 1 mil. do 1½ mil. bal. Pred kratkim se je vršilo v Bremenu zborovanje evropskega bombaževega odbora, na katerem so razpravljali splošna vprašanja, tičoč se ureditve bombaževe trgovine med evropskimi borzami in med ameriški odpravniki. Položaj na trgu surove jute je precej kritičen; nakupci pričakujejo nižjih cen in se nočejo zalagati, producenti pa po sedanjih cenah kaj neradi prodajajo. Zadnji pridelek surove jute cenijo na 12 milijonov bal, kar pomeni še ne dosežen rekord. Trg lanu zelo koleba. V Italiji se je pričel v zadnjih dneh svileni pridelek, milanska poročila so dobra. Prvi zaključki na nove kokone se glasijo na 12—16 lir. Italijanski svileni odbor hoče stabilizirati ceno kokonov na srednji bazi. Pod vodstvom Italijanske banke se je ustanovil bančni kon-

sorcij, ki bo pri prodaji kokonovega pridełka dajal kreditne olajšave, da se izloči vpliv špekulacije.

Industrija.

Poljski špirit. Produkcija špirta na Poljskem je padla od 82.5 mil. litrov v kampanji 1923/24 na 72 mil. litrov v kampanji 1924/25 in na 62.6 mil. litrov v kampanji leta 1925/26. Število žgalic je od 2610 v kampanji 1923/24 padlo na 1351 v kampanji 1925/26. Trajno nazadovanje produkcije je v prvi vrsti posledica pojemajočega izvoza poljskega špirta v inozemstvo. Za kampanje 1927/28, 1928/29, 1929/30 je določila vlada produkcijski kontingent 1.187.500 hl, dočim je bil kontingent za pretekle kampanje določen z 1.500.000 hl.

Ogrsko sukno. Ogrske tovarne sukna so sklenile pred letom dogovor, glasom katerega so se morale vse javne dobave sukna razdeliti enakomerno na vse tovarne sukna po njih kapaciteti. Posledica je bila, da konkurenčnim potom posameznih javnih dajatev niso dobile ogrske tovarne, ker so stavile tovarne enotne ponudbe. Zato naj se sedaj konvencija likvidira. Dogovor izgubi svojo veljavnost 15. julija in posamezne tovarne bodo lahko zopet prosto stavile svoje ponudbe.

Denarstvo.

Hranilne vloge na Dunaju so narasle v maju za 25.7 mil. šilingov, dočim so padle v aprilu za 13.7 mil. šilingov. V Budimpešti so pa pri pri 13 tamošnjih velebankah in pri Poštni hranilnici narasle hranilne vloge od 295 do 301.4 mil. pengö in znašajo sedaj ca 30.1 % hranilnih vlog od 31. decembra 1913. Tekoče vloge so se dvignile od 571.6 na 576 mil. pengö in so znašale na koncu maja 67.3 % od 31. decembra 1913. Vidimo, da so vloge na tekoči račun dosegle že dve tretjini predvojnega stanja.

Carina.

Carinski prejemki v prvem desetdnevju meseca junija t. l. — V prvem desetdnevju meseca junija t. l. so naše carinarnice pobrale na carini 40.659.063 Din. Ta donos se na posamezne centralne carinske blagajne porazdeli sledeče: Beograd 9.907.257 Din, Zagreb 9.523.930 Din, Novi Sad 7.516.152 Din, Ljubljana 7.013.743 Din, Dubrovnik 3.273.657 Din, Skoplje 1.721.686 Din in Split 1.702.638 Din. Donos carin v isti dobi lanskega leta je znašal preko 6 milijonov dinarjev več nego letos. Od 1. aprila 1927, to je

od početka tekočega proračunskega leta pa do 10. junija t. l. so carinarnice pobrale za 310 milijonov dinarjev carine, dočim je bil donos za to dobo po proračunu predviden na 328 milijonov. Dejanski donos je torej v tej dobi za 18 milijonov dinarjev zaostal za proračunom.

Tudi Norveška zvišuje carino. Norveška vlada je predložila državnemu zboru (stortingu) predlog o novem carinskem zakonu, ki meri na veliko zvišanje raznih važnih carinskih postavk. Prav visoka bo zaščitna carina na poljedelske pridelke, zlasti na zelenjavo, surovo maslo, slanino in krompir; tako na primer je v predlogu zvišana carina na šunko za 100 odstotkov in skoraj prav tako visoka carina na surovo maslo. Carina na meso bo znašala odslej 40 odstotkov mesne cene. V vlogi na državni zbor izvaja zastopstvo eksportne industrije, da se bodo v slučaju sprejetja predlaganih carinskih poviškov življenski pogoji onih delavcev, ki so zaposleni v eksportnih industrijah, izdatno poslabšali in da se bo vsled tega konkurenčna zmožnost eksportne industrije zmanjšala. Ta industrija pa da je za norveško gospodarstvo prav posebne važnosti.

Uvoz, izvoz.

Naš uvoz v prvem četrtletju 1927. — V prvem četrtletju 1927 smo uvozili v našo državo 228.534 ton blaga v vrednosti 1664 milijonov Din. Na posamezne države se uvoz po vrednosti razdeli takole: Avstrija 343 (20.64 %), Češkoslovaška 332 milij. (20 %), Italija 231 milijonov (13.91 %), Nemčija 199 mil. 11.96 odstotkov, Anglija 120 milij. (7.21 %), Ogrska 80 milij. (4.82 %), Severna Amerika 74 milij. ((4.46 %), Francija 69 milijonov (4.15 %), Rumunija 47.9 milijonov (2.88 %), Brazilija 40.5 milij. (2.44 %), Grška 22.6 milij. (1.36 %), Švica 20 mil. (1.21 %), Holandska 18.2 milij. (1.09 odstotkov), Poljska 14.8 milij. (0.90 %), Belgija 12.7 milij. (0.76 %), Indija 7.9 milij. (0.48 %), Argentinijska 5.9 milij. (0.36 %), Turčija 3.6 milij. (0.22 %), Kanada 3.5 milij. (0.21 %), Norveška 2.3 milij. (0.14 %), Švedska 2 milij. (0.12 odstotkov), Ceylon 1.8 milijonov (0.11 %), Bulgarija 1.6 milij. (0.10 %), Danska 1.4 milij. (0.09 %), Egipt 1.3 milij. (0.08 %), Španija 0.9 milij. (0.06 %). Iz vseh drugih držav smo uvozili za manj nego za 1 milij. Din blaga. Naše največje dobavitelje so bile v tej dobi Avstrija, Češkoslovaška in Italija, ki so nam dobavile preko polovice vrednosti našega uvoza.

reparacijski račun. Osuševalna dela zahtevajo vsoto 300 milijonov dinarjev. Pod vodo ležeči oziroma povodnjim izpostavljeni svet je na polovico last države, na polovico last zasebnikov in občin. Da bi zavarovali to ozemlje pred poplavamami, bi bil potreben 90 km dolg nasip, ki bi varoval 60.000 oral rodovitnega sveta. Osuševanje stavi na državo take zahteve, da bi bilo zanjo bolje, če bi ta svoj svet prodala.

Rusi plačujejo. Spor med Angleži in Rusi je v mednarodnem trgovskem svetu povzročil strah, da sovjetska vlada 1. julija svojih obveznosti za blago, v Rusijo importirano, ne bo izpolnila in da ne bo plačala menic. Te govorice so se raznesle tudi v Češkoslovaški, koje tekstilna industrija ima v Rusiji milijonske zahteve za blago, poslano tja direktno ali indirektno. Interesirani krogi so se informirali na najmerodajnejših mestih, zaključek je zadovoljiv; Rusija je izjavila, da bo plačala 1. julija vse menice, ki jih mora plačati.

Premog. V angleškem parlamentu je bil stavljen predlog na sklicanje mednarodne premogovne konference; dalje nameravajo ustanoviti Angleži prodajno organizacijo za vse svoje premogarstvo. Vse to nam pravi, da je premogovna kriza v Angliji na gospodarsko življenje zelo vplivala. Kriza v prodaji premoga na Angleškem zelo narašča; posebno po angleško premogarstvo prizadeto po francoski prepovedi. V prvi vrsti velja to za cardiffski premog, ki so ga v velikih množinah kupovale francoske industrije in železnice. Rešitev vprašanja bi prinesel samo mednarodni dogovor. Belgija in Francija hočeta svojo produkcijo bistveno razširiti in hočeta postati popolnoma neodvisni od importa tujega premoga. Nemci so že davno pokazali pripravljenost za dogovor in so čakali samo na angleško iniciativo; tudi nemško premogarstvo ima eksportne sitnosti. Po angleškem načrtu naj bi se dogovor tika prilagoditve produkcije na vsakokratno prodajo. Če se ne bodo dogovorili, bo nastala na svetovnem trgu ponovna huda konkurenca.

Družbe z omejeno zavezo v Češkoslovaški. Statistični urad je izdal tozadevno statistiko po stanju od 31. decembra 1926. Tedaj je bilo v vsej republiki 2060 družb z o. z. z osnovno glavnico 880 milijonov Kč. Leta 1919 jih je bilo 1543 z glavnico 447 mil. Kč. 472 družb je prišlo na trgovsko stroko, 218 na industrijo živin in sladil, 190 na industrijo kamna, zemlje, glin in stekla, 129 na pomožne trgovske stroke, 109 na industrijo strojev, aparatov in instrumentov ter transportnih sredstev, 104 na predelovanje kovin, 100 na izdelovanje lesenega pletenega, vrtnega, rezljanega in tapetnega blaga. Lani so na novo ustanovili 108 družb z glavnico 29 milijonov Kč; v likvidacijo ali v konkurz je pa prišlo 124 družb z osnovno glavnico 39 milijonov Kč. Od inozemskih družb z o. z. je imelo 33 družb svoj sedež v Avstriji, 19 v Nemčiji, 1 v SHS, 1 na Poljskem.

Ogrska plačilna bilanca. Ogrski statistični urad je sestavil podatke o ogrski plačilni bilanci in je ugotovil, da je pasivna. Najprvo je že blagovni promet z inozemstvom izkazal pasivnost 85.7 milijonov zlatih kron. Dalje je morala Ogrska plačati inozemstvu na obrestih, obrokkih, odplačevanju dolgov, za tujski promet in nabavo filmov večje zneske, kot jih je iz inozemstva dobila, tako da znaša pasivna postavka plačilne bilance 239.3 mil. zlatih kron. Aktivna postavka znaša 122.6 mil. zlatih kron in se zaključuje plačilna bilanca torej s pasivnostjo 117.2 mil. zlatih kron. V zadnjem mirovnem letu je znašala plačilna bilanca v tednji Ogrski 176.5 milijonov zlatih kron. Ker je bila predvojna Ogrska (brez Hrvatske in Slavonije) trikrat tako velika kot je sedanja, bi smela biti sedanja pasivnost ca 60 milijonov zlatih kron; ker jih je ca 120, se je torej pasivnost plačilne bilance podvojila.

Lazard Frères in Citroën. Pariška banka Lazard Frères bo prevzela 400.000 delnic po 500 frankov tvrdke Citroën in bodo te delnice v bilanci izkazane z 200 milijoni frankov. Navadna delniška glavnica znaša 100 milijonov frankov. Stave, ki jih je družba zgradila v zadnjih letih, cenijo po sedanjih cenah na 750 milijonov do 1 milijarde frankov. Spre-

Vinocet

Tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi

**naifinejši in najokusnejši
NAMIZNI KIS
iz pristnega vina.**

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta 1a, II. nadst. Telefon Elev. 2389.

RAZNO.

Jubilej zagrebske trgovske in obrtne zbornice. Trgovska in obrtna zbornica, ki v kratkem svečano slavi 75-letnico svojega obstoja, izda ob tej priliki posebno knjigo, v kateri predoči v širših obrisih vlogo zbornice v zgodovini hrvatskega gospodarstva.

Donavsko pristanišče v Budimpešti. Mestna uprava Budimpešte gradi severno od otoka Csepel veliko pristanišče ob Donavi. Doslej so izvedena že obsežna dela, donavsko obrežje je izgrajeno z betonom, napravljeno je 160 m dolgo enonadstopno skladišče. Gradbena dela bi morala biti letos končana; manjka še en pristaniški zid, uradno poslopje, dve

skladišči, gibljivi žerjavi, tretji železniški tir. Lani so izdali za pristaniška dela več kot 10 milijard ogrskih kron, letos so pa kar nenadoma pristaniško postavko iz mestnega proračuna črtali. Sedaj je vse delo zastalo.

Most čez Donavo pri Pančevu. To bo zelo velik most. Dolg bo 1280 metrov, širok 11 metrov. V sredi bodo železniške tračnice, na desni prostor za vozove, ob obeh straneh hodniki za pešce. Pred začetkom dela so potrebna seveda obsežna osuševalna dela z zgradbo prekopov itd. Železna konstrukcija, ki bo tehtala 20.000 ton, bo počivala na 8 stebrih, zgrajenih iz betona in granita. Konstrukcijo, ki stane 25 milijonov mark, dobavi Nemčija; 18½ mil. mark gre na

jem nove glavnice in zvišanje za 200 mil. frankov je bilo potrebno, da se odbije naval ameriškega avtomobilnega trga in da se začne z metodami ameriške standardizacije.

Borza dela v Ljubljani. (Tedensko poročilo za čas od 12. junija do 18. junija 1927.) Dela je iskalo moških 1133, ženskih 328, skupaj 1461; ponudilo se 518 moškim in 150 ženskam, skupaj 668. Borza je posredovala pri moških v 83, pri ženskih v 79, skupaj v 162 slučajih. Odpotovalo je: 85 moških, 72 ženskih, skupaj 157 oseb, odpadlo pa je 25 moških, 13 ženskih, skupaj 38. — Delo išče: **Moški:** 1 gozdni praktikant, 1 gozdni in lovski čuvaj, 5 ekonomov, 2 gospodarska oskrbnika, 1 majer, 38 rudarjev, 2 vrtnarja, 1 opekarski mojster, 21 kovačev, 2 žebjarja, 1 žičar, 35 stavbnih ključavničarjev, 9 železostugarjev, 11 livarjev, 21 kleparjev, 2 strojna risarja, 40 str. ključavničarjev, 18 mehanikov, 2 puškarja, 1 stolpni urar, 18 električarjev, 1 bandagist, 61 mizarjev, 2 kolarja, 7 sodarjev, 1 lesostugar, 8 žagarjev, 1 plehtar, 8 sedlarjev in jermenarjev, 4 usnjariji, 1 pletilec trakov, 7 tapetnikov, 15 krojačev, 26 čevljarjev, 1 klobučar, 2 knjigoveza, 34 pekov, 6 mlinarjev, 1 medicinar, 1 slaščičar, 13 mesarjev in prekaljevalcev, 1 kletar, 1 hotel. sluga, 1 barvar, 6 inženirjev kemije, 2 gradbena tehnika, 2 stavb. vodji, 2 zidarska polirja, 10 zidarjev, 1 vodovodni instalater, 1 tesarski vodja, 34 tesarjev, 2 dimnikarja, 2 strojevodji, 7 šoferjev, 18 strojnikov in kurjačev, 17 knjigovodij, 22 trgov. so-trudnikov, 3 trgov. potniki, 34 pisarn. moči, 4 absolventi trgovske akademije, 1 godbenik, 25 slug, vratarjev, čuvajev, 134 dninarjev, 25 hlapcev, 29 tovarn. delavcev, 8 vajencev. — **Ženske:** 13 pisarniških moči, 5 kontoristinj, 10 prodajalk, 1 črkoslikarica, 4 restavracijske blagajničarke, 7 natakari, 1 hotelska kuharica, 2 krznarici, 4 modistinje, 9 šivilj, 1 šivilja perila, 2 šeparici, 18 žebjaric, 41 dninaric, 69 kuharic, služkinj, postrežnic, 48 poljskih delavk, 8 vajenk. — Delo je na razpolago: **Moškim:** 1 gozdnemu adjunktju, 3 kolarjem, 1 sodarju, 1 mehaniku, 4 čevljarjem, 1 kinooperaterju, 5 pleskarjem, 3 zidarjem, 19 vajencem. **Ženskam:** 2 kuharicam, 1 šeparici, 1 služkinji, 1 vajenki.

Borza dela v Mariboru. Od 19. do 25. junija t. l. je pri tej borzi iskalo dela 116 moških in 44 ženskih, delo je bilo ponujeno 42 moškim in 59 ženskim, delo pa je dobilo 57 moških in 29 ženskih oseb, odpadlo jih je 57, odpotovalo pa 13; od 1. januarja do 25. junija t. l. je pa iskalo dela 4309 oseb, prostih mest je bilo 2370, 1548 oseb je dobilo delo, 1786 jih je odpadlo, 617 pa odpotovalo.

Po mariborski borzi dela dobijo delo: 14 hlapcev, 3 poljski delavci, 2 čevljarja, 2 zidarja, 4 lakirniki, 8 tesarjev, 12 pomožnih delavcev, 1 slaščičar, več vajencev mizarске in trgovske stroke; 29 kmečkih dekel, 1 šeparica za gornje dele čevljev, 2 podnatakari, 1 donašalka vina, 2 gostilničarski kuharici, 1 gospodinja, 18 služkinj, 10 kuharic, 3 sobarice, 2 postrežnici, 2 varuški, 1 vzgojiteljica, 1 majarka, 3 tovarniške delavke.

Veletrgovina
A. ŠARABON
v Ljubljani
priporoča
špecerijsko blago
raznovidno žganje,
moke in druge pridelke. — Raznovidno
rudninsko vodo.
Lastna pralarna za kavo
in mila za čiščenje
električnih oblačil.
Ceniki na razpolago!

Številčne označbe krajev. Med stotinami človeštvo več ali manj osrečevalnimi predlogi in osnutki, ki jih v številnih komisijah proučuje osrednji urad društva narodov v Ženevi, prisojajo večšaki problemu krajevne označbe po decimalnem sistemu dalekosežen pomen. Že okolnost je značilna za važnost predmeta, da se skuša ideja propagirati iz dveh različnih vidikov; eden se naslanja na geografično razdelitev številčnih skupin po meridianih in krogih, drugi pa se zavzema za gospodarske skupine pri razvrstitvi. Vprašanje, ki v okrilju društva narodov še niti načeto ni, se v gotovi meri v Nemčiji že bliža rešitvi; tam se pojavljajo že od leta 1925 poskusi, spraviti krajevno nomenklaturu v nekaj številčni sistem. Bančni zavodi se pravkar resno bavijo z izvršitvijo idejnih načrtov v tej smeri in v doglednem času bo ta država stopila z reformo geografske označbe v ospredje. Bankam bodo brezdvomno sledila industrijska in trgovska podjetja, novost bo postala mednarodna ter si prisvojila ves kulturni svet. Številčni sistem v krajevnih označbah, kakor ga pospešujejo nemške banke, ima največ izgleda, da ga splošno osvoje, to pa zaradi inicijative, ki prihaja od teh skupin, in bi nastale za poznejše inicijatorje gotovo težave druge ideje, če bi bile morda tudi primernejše, uveljaviti. Vzponbudo za ta moderni preokret je dala svetovnoznana tvrdka Rudolf Mosse, ki je za lastno državo izdelala osnutek, in tega bodo denarni zavodi za svoje obrate sprejeli. Sistem se nanaša na topografično razdelitev zemeljske površine, ki določa po meridianih in pasovnih krogih za vsak kraj točno označeno razmerje. Vsak štirikot, ki ga tvorita zaporedna meridiana in pasovna kroga, je označen z dvo-stavno številko. Največji kraji v tem štirikotu dobijo še tretjo razločilno številko. Omenjena štirikotna ploskev se na isti način razdeli na 60 topografičnih edinic, za določitev manjših krajev.

Označba takih krajev je sestavljena iz številke celega štirikota, iz dveh številk pododdelka (edinice) in iz pete razločilne številke za dotični kraj. Kombinacija Mosse-jevega načrta vsebuje predlog, ki ga proučujejo v Ženevi, ter olajšuje še dalje geografično orijentacijo. Vsaka država številni topografske kvadrante svoje površine po sledečem načelu:

Severozapadno 2	Sever 3	Severovzhodno 4
Zapadno 9	Sredina 1	Vzhodno 5
Južnozpadno 6	Južno 7	Južnovzhodno 8

Severni četirikoti so označeni s številkami 30—39, severozapadni s 40—49, srednji z 10—19 itd. Za večje kraje v vsakem štirikotu so po istem načelu pridržane številke: 301—309, za prvi primer, potem 401—409, za drugi itd; na sosednjih četirikotih pridejo številke 34 do 319, oziroma 411—419 za te kraje v poštah. Za označbo manjših krajev se dostavi v istem redu še ena številka, in po potrebi še peti: Označba »5713« bi pomenila, da leži kraj na vzhodnem delu države v sedmem štirikotu severno od mesta, ki je v sredini. Zapomniti bi si bilo treba pravzaprav samo imena deveterih večjih krajev kot središča topografskih delov države; do vsakega drugega kraja nas vodi mehanično številčni sistem. V prvi vrsti bi bil to izvrsten pripomoček za poštne uprave pri usmeritvi pošiljk; ideja v tej obliki je študijski uspeh poštnega uradnika, ki stvar jako duhovito v dotičnem referatu zastopa. Ko se enkrat občinstvo privadi dostavljati krajevnim imenom pri naslovih tudi razločilno številko, bo sigurnost pravilne usmeritve za vsak slučaj zagotovljena, tudi če bi imena ne bila čitljiva. V krajevnih žigih prometnih in upravnih uradov se dostavi imenu pristojna številka, trgovina in industrija se bo kmalu privadila lastni firmi pridejati tudi krajevo številko. Če je številčna označba znana, se dajo vsi kraji po legi v vsaki državi brez obsežnih pripomočkov ugotoviti in ni čuda, da smatrago svedoki ravno to idejo v stvari za najprimernejšo in najenostavnejšo. — (K. Tiefengruber.)

TRŽNA POROČILA.

Mariborski trg dne 25. junija 1927. — Kljub slabemu vremenu je bil trg prav dobro založen in obiskan. Slaninarjev je bilo 16, ki so prodajali meso in slanino po 10.50 do 27 Din kg; domači mesarji so ostali pri dosedanjih cenah.

Lončena in lesena roba na mariborskem trgu. 1 do 50 Din komad, lesene robe je bilo malo. Brezove metle 2.25 do 5 Din komad, lesene grablje 6 do 8 Din, lesene vile za seno 8 do 10 Din,

leseni ročni vozički 150 do 350 Din komad, koruzna slama 25 do 30 Din vreča.

Seno in slama na mariborskem trgu. Kmetje so pripeljali v sredo 22. junija 11 voz sena, 3 voze otave in 9 voz slame, v soboto 25. junija pa, ker je deževalo, samo 7 voz sena in 2 voza slame na trg. Cene so bile senu 50 do 85 Din, otavi 60 do 70, slami pa 25 do 35 Din za 100 kg; slami tudi 1.25 do 1.50 Din za otep.

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 5. julija t. l. ponudbe glede dobave raznih čevl in kalibriranih verig. Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odelenu te direkcije. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 5. julija t. l. pri Direkciji državnega rudnika v Zabukovci pri Celju glede oddaje zgradbe mostne tehtnice. — Dne 14. julija t. l. pri Glavnem sanitetnem slagališču v Zemunu glede dobave bolniških šotorov; dne 19., 21., 23. in 28. julija t. l. pa glede dobave sanitetnega materiala. — Dne 14. julija t. l. pri 39. pešadijskem polku v Celju glede dobave živil (sladkor, zdrob, mast, fižol, testenine, ječmen, kis, čaj). — Dne 18. julija t. l. pri Direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave azbesta, klingerita, taurila, frankelita, steklastega kita, smirkovega platna itd.; dne 19. julija t. l. glede dobave 110 vagonov portland-cementa. — Dne 19. julija t. l. pri ekonomskem odelenu Direkcije državnih železnic v Ljubljani glede dobave livarskega koksa; dne 20. julija t. l. glede dobave raznih mehkih desk ter glede dobave sidla, snažilne paste »Globus«, kristalne sode, sveč, parafina, grafitu, smirkovega prahu, denaturiranega špi-rita, krede za pisanje, stenja itd.; dne 21. julija t. l. glede dobave 80.000 kg živega apna; dne 26. julija t. l. pa glede dobave opeke. — Dne 20. julija t. l. pri Direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave Stauferjevih mazalic; dne 21. julija t. l. glede dobave bele kovine za lokomotive in vagona; dne 23. julija t. l. glede dobave firmeža in sikativa; dne 25. julija t. l. glede dobave kemičnega materiala (kalran, dušik, lizol itd.). — Dne 20., 21. in 22. julija t. l. pri Komandi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani glede dobave večje količine sena in slame. — Dne 22. julija t. l. pri Upravi državnih monopolov, ekonomsko odelenu v Beogradu, glede dobave bukovih drv; dne 23. julija t. l. pa glede dobave pisarniškega materiala. — Dne 23. julija t. l. pri Ekonomskem odelenu Generalne direkcije državnih železnic v Beogradu glede dobave livarskega in kovaškega koksa, angleškega in ostravskega premoga ter kovaškega in raznega premoga. — Dne 23. julija t. l. pri Direkciji pošte in telegrafa v Ljubljani glede dobave kolarskega lesa.

Prodaja. Dne 12. julija t. l. se bo vršila pri 16. artiljerijskem polku v Ljubljani ofertalna licitacija glede prodaje pomij za hranjenje svinj.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

KASTELIC IN DRUG

Trgovina s papirjem
na veliko
LJUBLJANA
MIKLOŠIČEVA CESTA ŠTEV. 6.

GENERALNO ZASTOPSTVO
Združenih papirnic Vevče, Gorjane in Medvode d. d. v Ljubljani
in Sladkogske tovarne papirja
in lepenke d. z. o. z. v Ljubljani.

Tiskarna MERKUR, Ljubljana
trg.-ind. d. d. — Simon Gregorčičeva ulica 23
se priporoča za tisk vsakovrstnih tiskovin za trgovce,
obrnike, industrijo in urade. — Lastna knjigovoznica

Veletrgovina
kolonijalne in
špecerijske robe

Ivan Jelačin
Ljubljana

Zaloga
sveže pražene
kave, mletih dišav
in rudninske vode

Točna in solidna
postrežba!

Zahtevajte cenik!

Najboljša v materialu in v konstrukciji so:

Josip Petelinca
šivalni stroji in kolesa
Gritzner, Adler, in Phönix.



Najlepše opreme, pouk v vezenju
brezplačen.

Nizke cene tudi na obročna plačila.
Liubliana ob vodi blizu Prešernovega spomenika.

GALANTERIJA Nizke cene.

D. M. C. prejico, dišeča mila, žlice, vilice (pribor)
alpaka, aluminium, škarje za prirojevanje in
obrezovanje trt, žepni noži, glavniki, razni
sukanci, dreta, svila v vseh barvah samo pri

Josip Petelinca-u, Ljubljana
Blizu Prešernovega spomenika, ob vodi.

Postrežba točna.

Nizke cene.

Na veliko.